

2-TOM, 1-SON

**Йўл ҳаракатига доир ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил
этишнинг ҳуқуқий асослари таҳлили**

Умаров Ислом Алишерович

Фарғона вилоят ИИБ ЖХХ ЙҲБ

1-ТРЎва ИОБ бўлими бошлиғи

Аннотация. Ушбу мақолада йўл ҳаракатига доир ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг ўзига хос жиҳатлари таҳлил қилинган. Муаллифнинг фикрича, йўл ҳаракатига доир ҳуқуқбузарликлар профилактикасига жиддий эътибор қаратиш лозим.

Муаллифнинг назаримизда йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг учда муҳим таркибий қисми мавжуд: биринчиси – йўлларда ҳаракатланиш хавфсизлигининг техник жиҳатлари; иккинчиси – йўлларда хавфсиз ҳаракатланишнинг маъмурий жиҳатлари. Йўлларда хавфсиз ҳаракатланишнинг маъмурий жиҳатларининг институционал ва ҳуқуқий асослари мавжуд; учинчиси – йўл ҳаракатига доир ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси.

Калит сўзлар: йўл ҳаракати; йўл ҳаракати қоидалари; йўл ҳаракати хавфсизлиги; йўл ҳаракатига доир ҳуқуқбузарликлар йўл-транспорт ҳодисалари; ҳуқуқбузарликлар профилактикаси.

Особенности профилактики нарушений правил дорожного движения

Аннотация. В данной статье анализируются конкретные аспекты профилактики нарушений правил дорожного движения. По мнению автора, серьезное внимание следует уделить профилактике нарушений правил дорожного движения.

По мнению автора, существуют три важные составляющие профилактики нарушений правил дорожного движения: первая – технические аспекты безопасности дорожного движения; второй – административные аспекты безопасности дорожного движения. Существуют институциональные и правовые основы административных аспектов безопасности дорожного движения; третья – предупреждение нарушений правил дорожного движения.

Ключевые слова: трафик; правила дорожного движения; безопасность дорожного движения; нарушения правил дорожного движения, дорожно-транспортные происшествия; предотвращение преступления.

2-TOM, 1-SON

Features of the prevention of traffic violations

Annotation. This article analyzes specific aspects of the prevention of traffic violations. According to the author, serious attention should be paid to the prevention of traffic violations.

According to the author, there are three important components in the prevention of traffic violations: the first is the technical aspects of road safety; the second is the administrative aspects of road safety. There are institutional and legal frameworks for the administrative aspects of road safety; the third is the prevention of traffic violations.

Key words: traffic; Traffic Laws; road safety; traffic violations, traffic accidents; crime prevention.

Йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг ҳуқуқий асослари тизимида Ўзбекистон Республикасининг янги тархирдаги Конституцияси муҳим ўрин тутди. Айниқса Конституциянинг янгиланиши билан муносабати билан унда йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга хизмат қиладиган қатор янги нормалар жой олди. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси мамлакатнинг бутун ҳудудида олий юридик кучга эгаллиги, тўғридан-тўғри амал қилиши ва ягона ҳуқуқий маконнинг асосини ташкил этиши (15-м), Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари ҳуқуқий тизимининг таркибий ҳисобланаши (15-м), Ўзбекистон Республикаси фуқароси ва давлат бир-бирига нисбатан ўзаро ҳуқуқ ва мажбуриятлар билан боғлиқлиги, инсоннинг Конституция ва қонунларда мустақамлаб қўйилган ҳуқуқ ва эркинликлари дахлсизлиги ҳамда улардан суд қарорисиз маҳрум этишга ёки уларни чеклаб қўйишга ҳеч ким ҳақли эмаслиги, инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари бевосита амал қилиши, инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари қонунларнинг, давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, уларнинг мансабдор шахслари фаолиятининг моҳияти ва мазмунини белгилаши, давлат органлари томонидан инсонга нисбатан қўлланиладиган ҳуқуқий таъсир чоралари мутаносиблик принципига асосланиши ва қонунларда назарда тутилган мақсадларга эришиш учун етарли бўлиши кераклиги, инсон билан давлат органларининг ўзаро муносабатларида юзага келадиган қонунчиликдаги барча зиддиятлар ва ноаниқликлар инсон фойдасига талқин этилиши (20-м) ва бошқа нормалар ҳуқуқ-тартибот фаолиятини, шу жумладан йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасини ташкил этишда раҳбарий-ҳуқуқий аҳамиятга эга.

2-TOM, 1-SON

Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикаси қуйидаги икки таркибий қисмдан иборат:

биринчиси – йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашга оид муносабатлар; иккинчиси – ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид муносабатлар.

Бироқ бугунги кунда йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашга оид муносабатлар ҳам ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид муносабатлар ниҳоятда тарқоқ тартибга солинган бўлиб бу борада ягона ҳуқуқий макон ҳали тўла шаклланмаган. Жумладан, С.Б. Хўжакулов ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид қонунчилик ҳужжатларини тизимлаштириш лозимлиги юзасидан шундай таъкидлайди: “Ҳуқуқбузарликлар профилактикасига доир норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар таҳлили ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид муносабатларни тартибга солувчи соҳага оид 4 та қонун, Президентимизнинг 4 та фармон ва 9 та қарорлари, Ҳукуматимизнинг 11 та қарорлари ҳуқуқбузарликлар профилактикаси соҳасида олиб борилаётган ислохотларнинг турли даврларида қабул қилиниши, ушбу норматив-ҳуқуқий ҳужжатлардаги баъзи нормалар маънан эскирган ва айримлари ўзаро номувофиқлигини, аксарият нормалар такрорланиш хусусиятига эга бўлиб қолганини ва баъзиларида ҳуқуқий бўшлиқлар мавжудлигини кўрсатмоқда. Бу эса мазкур қонун нормаларини қўллаш ва улардан фойдаланишда муаммо ва камчиликларни келтириб чиқариб, фаолият самарадорлигига салбий таъсир кўрсатмоқда. Натижада, ҳуқуқбузарликлар профилактикасига доир қонун ҳужжатларини тизимлаштириш, аниқроғи кодекслаштириш зарурати юзага келган”¹

Шунингдек, К.М. Рахимов ҳам йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги муносабатларни тартибга солувчи қонунчилик ҳужжатларини тизимлаштириш зарурати ҳақида тўхталаб, Ўзбекистон Республикасида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш соҳасини тартибга солувчи қонунчилик ҳужжатлари жуда кўп ва тарқоқлиги, ушбу муаммони ҳал этиш учун соҳага доир қонун ҳужжатларини тизимлаштириш, кодификациялаш лозимлигини таъкидлаб, ушбу масалани ҳал этишнинг 2 хил усули таклиф этилган. Биринчиси, йўл ҳаракати хавфсизлиги соҳасига доир барча қонунчилик ҳужжатларини мазмунан бирлаштириб, ягона Йўл ҳаракати хавфсизлиги кодексини ишлаб чиқиш, иккинчиси, Ҳукумат қарорларининг мазмунан яқин ва такрорланувчи турларини аниқлаб, бирлаштириш, ҳаволаки нормаларни чиқариб ташлаш ва

¹ *Хўжакулов С.Б. Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси: генезиси, назарияси ва амалиёти: юрид. фан. док. дисс. – Т. 2023. Б.52.*

2-TOM, 1-SON

Ички ишлар вазирининг ички идоравий ҳужжатларини юқори юридик кучга эга Ҳукумат қарори шаклида қайта қабул қилиш ёки бирлаштириш².

Биз ҳам йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш ҳамда ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид муносабатларни тартибга солувчи қонунчилик ҳужжатларини тизимлаштириш лозим деб ҳисоблаймиз. Аммо бу борада алоҳида кодексларнинг қабул қилинишини ёқламаймиз. Чунки кодекслаштиришнинг ўз талаб ва меъёрлари борки ҳали таҳлил қилинаётган соҳаларни кодекслаштириш зарурати юзага келгани йўқ.

Шундай қилиб йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг ҳуқуқий тартибга солиниши қуйидагича амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикасининг қонунлари даражаси. Ўзбекистон Республикасининг “Автомобиль йўллари тўғрисида”ги 2007 йил 2 октябрдаги қонунига биноан йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид муайян талаблар белгиланган. Хусусан, қонунда “автомобиль йўли” тушунчасига берилган таърифда автомобиль йўллари транспорт воситаларининг хавфсиз ҳаракатланишини таъминлаши кераклиги баён этилган. Шунингдек, йўл бўйи минтақаси ҳам ажратилган минтақага туташган, чегараларида аҳоли хавфсизлигини ва транспортнинг ҳаракатланиш хавфсизлигини таъминлайдиган ер участкаси эканлиги қайд этилган. Мазкур қонуннинг 18-моддасида автомобиль йўлларида фойдаланувчиларнинг мажбуриятларидан бири сифатида ҳам ҳаракат хавфсизлигини ва автомобиль йўлларида сақлашни таъминлай оладиган ҳолатдаги транспорт воситаларидан фойдаланишлари лозимлиги назарда тутилган³.

Кўрииб турибдики, мазкур қонунда йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг асосан техник жиҳатлари назарда тутилган.

Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги 2013 йил 10 апрелдаги янги таҳрирдаги қонунида ҳам йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг техник жиҳатлари тартибга солинган. Хусусан қонуннинг 3-моддасида “йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш” тушунчаси “йўл-транспорт ҳодисалари юзага келиши сабабларининг олдини олишга, бундай ҳодисалар оқибатларининг оғирлигини камайтиришга қаратилган фаолият” сифатида таърифланган. Бироқ бу ерда ҳуқуқбузарлик эмас,

² Рахимов К.М. *Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимининг назарий-ҳуқуқий жиҳатлари: юрид. фан. бўй. фалс. докт. дисс. Автореф.* – Т. – 2022. Б.13.

³ *Ўзбекистон Республикасининг “Автомобиль йўллари тўғрисида”ги 2007 йил 2 октябрдаги қонуни* // <https://lex.uz/docs/1254490>.

2-TOM, 1-SON

Йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олиш назарда тутилган. Йўл-транспорт ҳодисаси эса йўл ҳаракатига оид ҳамма ҳуқуқбузарликларни қамраб олмайди, моддий оқибат келиб чиқмаган йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар йўл транспорт ҳодисаси ҳисобланмайди. Нега деганда, йўл транспорт ҳодисаси натижасида биринчидан, транспорт воситасининг йўлда ҳаракатланиши жараёнида рўй берган бўлиши керак (агар йўл ҳисобланмайдиган жойда юз берган бўлса йўл-транспорт ҳодисаси ҳисобланмайди), иккинчидан эса унинг оқибатида фуқароларнинг ҳалок бўлиши ёки соғлиғига зарар етиши, транспорт воситалари, иншоотлар, юкларнинг шикастланиши ёхуд бошқа моддий зарар етиши юз берган бўлиши лозим. Аммо йўл ҳаракатига оид шундай ҳуқуқбузарликлар борки уларнинг моддий оқибати бўлмайди, яъни бундай ҳуқуқбузарликлар формал таркибли ҳисобланади. Масалан, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 128¹-моддасига биноан транспорт воситасини бошқариш вақтида ҳайдовчиларнинг телефондан фойдаланганлиги учун маъмурий жавобгарлик белгиланган⁴. Аммо бу ерда моддий оқибат келиб чиқиши талаб этилмайди. Шунингдек, транспорт воситасини бошқариш вақтида теле-, видеодастурларни томоша қилиш мақсадида монитордан (дисплейдан) фойдаланиш (128²-м.), транспорт воситалари ҳайдовчиларининг белгиланган ҳаракат тезлигини ошириб юбориши (128³-), транспорт воситалари ҳайдовчиларининг светофорнинг тақиқловчи сигналига ёки йўл ҳаракатини тартибга солувчининг тақиқловчи ишорасига бўйсунмасдан тўхташ чизиғини босиб кириши ва ўтиши (128⁴-м.) каби бир қатор ҳуқуқбузарликларнинг юз бериши (содир этилиши) учун моддий оқибат келиб чиқиши талаб этилмайди ва бундай ҳуқуқбузарликлар йўл-транспорт ҳодисаси ҳисобланмайди.

Демак, ҳар қандай йўл-транспорт ҳодисаси ҳуқуқбузарлик ҳисобланади, аммо ҳар қандай ҳуқуқбузарлик йўл-транспорт ҳодисаси ҳисобланмайди деган қоида келиб чиқади. Шу сабабли йўл йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашга оид қонунчилик ҳужжатлари фақатгина моддий оқибат келтириб чиқариши мумкин бўлган ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикасининг “Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида”ги қонуни моддий оқибат келтириб чиқарадиган йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга хизмат қилади. Қонунда асосан йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олишга қаратилган ташкилий ва техник

⁴ Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси // <https://lex.uz/docs/2153411>.

2-TOM, 1-SON

масалалар ўзининг ифодасини топган. Назаримизда ушбу қонунга йўл ҳаракатига оид барча ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган ҳуқуқий нормаларни киритиш мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон Республикасининг “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги 2014 йил 14 майдаги қонуни ҳуқуқбузарликлар профилактикаси соҳасидаги муносабатларни тартибга солувчи асосий қонун ҳисобланади. Бирок мазкур асосан қасддан содир эталадиган ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга оид муносабатларни тартибга солишга қаратилган. Умуман олганда мамлакатимизда ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тизими асосан қасддан содир этилган ҳуқуқбузарликларга нисбатан қаратилган. Шунингдек, мазкур қонунда бевосита йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид ҳеч қандай норма мавжуд эмас ва шу билан бирга ҳуқуқбузарликлар профилактикаси чора-тадбирларининг аксарияти йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга мос келмайди. Профилактик ҳисобга олишнинг фақатгина битта асоси (131-модда. Транспорт воситаларини маст ҳолда бошқариш) йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарлик ҳисобланади⁵.

Таҳлил қилинаётган қонунда ҳуқуқбузарликлар профилактикаси — ҳуқуқ-тартиботни сақлаш ҳамда мустаҳкамлаш, ҳуқуқбузарликларни аниқлаш, уларга барҳам бериш, шунингдек ҳуқуқбузарликлар профилактикаси “ҳуқуқий, ижтимоий, ташкилий ва бошқа чора-тадбирлари тизими”дан иборат эканлиги назарда тутилган. Аммо йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларнинг аксариятининг олдини олишда техник чора-тадбирлар ҳам қўлланилади. Шу сабабли “ҳуқуқбузарликлар профилактикаси”га таъриф беришда унинг техник чора-тадбирлардан иборат эканлигини ҳам назарда тутиш лозим.

Ўзбекистон Республикасининг “Ички ишлар органлари тўғрисида”ги 2014 йил 14 майдаги қонунига биноан ички ишлар органлари фаолиятининг асосий йўналишлари ва ваколатлари ҳам белгиланган бўлиб, унга кўра ички ишлар органлари “йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш” ички ишлар органларининг асосий вазифаларидан бири сифатида белгиланган. Шунингдек, мазкур қонунда ички ишлар органларининг асосий ҳуқуқлари сифатида ҳам “йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисидаги қонунчиликка риоя этилиши устидан назоратни амалга

⁵ Ўзбекистон Республикасининг “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги 2014 йил 14 майдаги қонуни // <https://lex.uz/docs/2387357>.

2-TOM, 1-SON

ошириш” ҳамда “йўл ҳаракати хавфсизлиги стандартлари, қоидалари ва нормаларини ишлаб чиқиш” назарда тутилган⁶.

Бироқ “йўл ҳаракати хавфсизлиги” йўл ҳаракатига оид барча ҳуқуқбузарликларни қамраб олмайди. Чунки, Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги 2013 йил 10 апрелдаги қонунда йўл ҳаракати хавфсизлиги тушунчасига “йўл ҳаракати қатнашчиларининг йўл-транспорт ҳодисалари ва уларнинг оқибатларидан ҳимояланганлик даражасини акс эттирувчи йўл ҳаракати ҳолати” сифатида таъриф берилган⁷. Демак ички ишлар органларининг йўл ҳаракати хавфсизлиги соҳасидаги фаолияти ҳам йўл-транспорт ҳодисалари билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган.

Ўзбекистон Республикасининг “Транспорт тўғрисида”ги 2021 йил 9 августдаги қонунида йўловчиларни, бағажни, юк бағажини, юкларни, почта ва курьерлик жўнатмаларини ташиш жараёнига оид муносабатлар тартиб солинган бўлиб, бу жараёндаги ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга оид маълум нормаларни ўзида ифодалайди. Хусусан, қонунда йўловчиларни, бағажни, юк бағажини, юкларни, почта ва курьерлик жўнатмаларини ташиш жараёнидаги техник хавфсизлик билан боғлиқ масалалар белгиланган⁸.

Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексда ҳам йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид нормалар ўз ифодасини топган. Ушбу кодексда йўл ҳаракатига оид маъмурий ҳуқуқбузарликларни назарда тутиш ҳамда бундай турдаги ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни юритиш орқали тегишли профилактик чоралар амалга оширилади. Кодексининг XI бобида транспортдаги, йўл хўжалиги ва алоқа соҳаларидаги ҳуқуқбузарликлар учун маъмурий жавобгарлик назарда тутилган бўлиб, йўл ҳаракатига оид 28-моддада кўрсатилган ҳуқуқбузарликларнинг ва 2 тасида (133-модда. Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг йўл ҳаракати қоидаларини бузиши жабрланувчига енгил тан жароҳати ёки анча миқдорда моддий зарар етказилишига олиб келиши, 134-модда. Ҳайдовчиларнинг йўл ҳаракати қоидаларини бузиши транспорт воситаларининг ёки бошқа мол-мулкнинг шикастланишига олиб келиши) йўл-

⁶ Ўзбекистон Республикасининг “Ички ишлар органлари тўғрисида”ги 2014 йил 14 майдаги қонуни // <https://lex.uz/docs/2387357>.

⁷ Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги 2013 йил 10 апрелдаги қонун // <https://lex.uz/docs/2153411>.

⁸ Ўзбекистон Республикасининг “Транспорт тўғрисида”ги 2021 йил 9 августдаги қонуни // <https://lex.uz/docs/5563039>.

2-TOM, 1-SON

транспорт ҳодисалари билан боғлиқ ҳуқуқбузарлик ҳисобланади. Қолган 26 та моддадаги ҳуқуқбузарликлар эса моддий таркибли ҳуқуқбузарлик ҳисобланади⁹.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон ва қарорлари. Йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон ва қарорлари алоҳида ўрин тутади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 30 октябрдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш соҳасида инвестициявий лойиҳани амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3989-сон қарорида «ATLAS International» (Германия) компаниялар гуруҳи билан ҳамкорликда «Ўзбекистон Республикасида йўл ҳаракати қоидалари бузилишини фото-видео фиксация қилишнинг автоматлаштирилган тизими» инвестициявий лойиҳасини амалга ошириш масалалари маъқулланди.

Ушбу лойиҳа доирасида қуйидаги шартлар белгиланди:

йўл ҳаракати қоидалари бузилишини фото-видео фиксация қилишнинг автоматлаштирилган тизимини жорий этиш 2018 — 2025 йилларда Андижон, Наманган, Тошкент ва Фарғона вилоятлари ҳудудида амалга оширилади;

«ATLAS International» компаниялар гуруҳи томонидан Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги ҳузуридаги Ўзбекистон техник жиҳатдан тартибга солиш агентлиги билан ҳамкорликда фото-видео фиксация қилиш тизимининг техника ва жиҳозларини белгиланган стандарт ва талабларга мувофиқлигини ўлчаш бўйича лаборатория очилиши назарда тутилади;

лойиҳани амалга ошириш ва молиялаштириш давлат-хусусий шериклик шартлари асосида Инвестор томонидан тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ҳисобидан лойиҳа ҳужжатларини босқичма-босқич ишлаб чиқиш орқали амалга оширилади;

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг «Хавфсиз шаҳар» тизимларини ривожлантириш маркази» давлат муассасаси лойиҳани амалга ошириш бўйича ишчи орган ҳисобланади;

инвестициявий харажатларни қайтариш учун лойиҳа буюртмачиси — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги масъул ҳисобланиб, жорий қилинаётган автоматлаштирилган тизим Ички ишлар вазирлиги Жамоат

⁹ *Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси // <https://www.lex.uz/acts/97664>.*

2-TOM, 1-SON

хавфсизлиги департаменти Йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати балансига берилади¹⁰.

Кўришиб турибдики, мазкур ҳужжатлар йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларга қарши курашишнинг техник жиҳатлари тартибга солинган. Қолаверса, биргина 2021-йилнинг ўзида жамоат жойларида содир этилган жиноятларнинг 30 фоизи видеокузатув тизимлари ёрдамида очилганлиги ҳам аҳоли орасида профилактик таъсирчанлигини янада ошишига хизмат қилади. Бугунги кунда ривожланган давлатларда ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш, хусусан уларни қайд этишнинг техник жиҳатларига алоҳида эътибор берилади. Шу боисдан ҳам, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактикасида кузатув камераларидан фойдаланиш ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг назорат шаклларида бири (техник назорат) сифатида тан олинган¹¹.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 4 апрелдаги “Автомобиль йўлларида инсон хавфсизлигини ишончли таъминлаш ва ўлим ҳолатларини кескин камайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-190-сонли қарорида йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид бир қатор муҳим масалалар белгиланди. Хусусан, қуйидагилар мамлакатимизда йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашнинг долзарб йўналишлари этиб белгиланган:

автомобиль йўллари инфратузилмасини такомиллаштириш ва уларнинг сифатини яхшилаш, йўл ҳаракати иштирокчиларининг “пиёда – жамоат транспорти – велотранспорт – автотранспорт” устуворлиги асосида хавфсиз ҳаракатланиши учун ишончли шарт-шароитлар яратиш;

ҳайдовчиларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимида инновацион педагогик технологияларни жорий қилган ҳолда, ўқув жараёнини сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқиш;

ҳайдовчи ва пиёдаларнинг йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилиш маданиятини ошириш, ҳар қандай қоидабузарлик учун жазо муқаррарлигини таъминлаш;

¹⁰ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 30 октябрдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш соҳасида инвестициявий лойиҳани амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3989-сон қарори // <https://lex.uz/docs/4031916>.

¹¹ Эшназаров М.Ж. Ҳуқуқбузарликларнинг махсус профилактикасини такомиллаштириш (ички ишлар органлари фаолияти мисолида) // Юридик фанлар бўйича фалсафа доктори илмий даражасини олиш учун тайёрланган диссертация. – Т., 2022. – 344.

2-TOM, 1-SON

йўл ҳаракати қоидалари асосларини болаликдан сингдиришни йўлга қўйиш, ушбу амалиётни мактабгача таълим ташкилотлари ва умумтаълим мактабларида жорий этиш;

йўл ҳаракатини ташкил этишни тўлиқ рақамлаштириш, илғор ахборот-коммуникация технологияларини жорий қилган ҳолда, янги бошқарув ва назорат тизимларини татбиқ қилиш¹².

Шунингдек, ушбу қарор билан йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича республика махсус комиссияси тўғрисидаги низом ҳамда унинг республика ва ҳудудий комиссияларининг таркиби тасдиқланди.

Қарорга мувофиқ туманлар (шаҳарлар)да йўл ҳаракатини самарали ташкил этиш ҳолатини баҳолаш бўйича «Хавфсиз йўл» индексининг индикаторлари ҳам жорий этилган бўлиб унга кўра ушбу индикаторлар икки гуруҳдан иборат: **I. йўл инфратузилмаси бўйича ҳамда II. йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилиниши бўйича.**

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича қарорларини қуйидаги гуруҳларга ажратиш мумкин:

Биринчиси – йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг техник жиҳатларига оид қарорлар. Хусусан, Ҳукуматнинг 1993 йил 17 февралдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 90-сон қарорида автотранспорт воситаларининг руль бошқаруви ўнг томонда жойлашган бўлса, 1993 йилнинг 1 мартдан рўйхатга олинишига, 1993 йилнинг 1 июлидан эса улардан фойдаланилишига йўл қўймаслиги бўйича талаблар белгиланди. Гап шундаки, мустақилликнинг дастлабки йилларида хориждан руль бошқаруви ўнг томонда бўлган автотранспорт воситаларини олиб келиш ҳолатлари кескин ортиши муносабати билан улар билан боғлиқ йўл-транспорт ҳодисалари сони ҳам ортди. Шу муносабат билан бу борада юқоридаги

¹² *Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 4 апрелдаги “Автомобиль йўлларида инсон хавфсизлигини ишончли таъминлаш ва ўлим ҳолатларини кескин камайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-190-сонли қарори // <https://lex.uz/docs/5937573>.*

2-ТОМ, 1-СОН

чекловлар ўрнатилди¹³. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 27 октябрдаги “Техноген, табиий ва экологик тусдаги фавқулодда вазиятларнинг таснифи тўғрисида”ги 455-сон қарорига асосан портлашларга, ёнғинларга, транспорт воситаларининг парчаланишига, ташилаётган КТКЗМларнинг зарарли хоссалари намоён бўлишига ва одамлар ўлими (жароҳатланиши, заҳарланиши)га сабаб бўладиган **автомобиль транспортининг ҳалокати ва авариялари**, шу жумладан, йўл-транспорт ҳодисалари техноген тусдаги фавқулодда вазиятлар тоифасига киритилган¹⁴.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 30 мартдаги “Транспорт воситаларини мажбурий тарзда техник кўриқдан ўтказиш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 272-сон қарори билан жисмоний шахсларга тегишли бўлган ва мажбурий техник кўриққа тақдим этилмаган автомототранспорт воситаларининг ҳисобини юритиш, уларнинг ҳолатини аниқлаш, шунингдек, жисмоний шахсларнинг фойдаланишга яроқсиз, утилизацияга топшириладиган ёки реализация қилиш мақсадида қисмларга бўлинадиган транспорт воситаларини ҳисобдан чиқариш тартибини назарда тутувчи маҳсус низом тасдиқланди¹⁵.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 4 июндаги “Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 460-сон қарори билан 2020 йил 1 январдан мамлакатда ишлаб чиқариладиган барча автомототранспорт воситалари ички бозорга ишлаб чиқарувчи томонидан автоматик ёниб турувчи кундузги сигнал чироқлари билан жиҳозланган ҳолда чиқарилиши, шунингдек республикага чет элдан импорт қилинадиган автомототранспорт воситаларида кундузги сигнал чироқларининг

¹³ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 17 февралдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 90-сон қарори // <https://lex.uz/docs/562451?ONDATE=17.02.1993>.*

¹⁴ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 27 октябрдаги “Техноген, табиий ва экологик тусдаги фавқулодда вазиятларнинг таснифи тўғрисида”ги 455-сон қарори // <https://lex.uz/docs/820617>.*

¹⁵ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 30 мартдаги “Транспорт воситаларини мажбурий тарзда техник кўриқдан ўтказиш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 272-сон қарори // <https://lex.uz/docs/4263358>.*

2-TOM, 1-SON

мавжудлиги сертификациядан ўтказиш учун мажбурий техник талаб сифатида белгиланди¹⁶.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2023 йил 21 августдаги “Транспорт воситаларида ташишда ҳаракат хавфсизлигини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 406-сон қарорига асосан 2024 йил 1 январдан бошлаб шаҳарлараро, вилоятлараро ва халқаро йўналишларда йўловчи ташувчи автотранспорт воситалари ҳайдовчиларининг иш вақти табеллар, йўл варақлари, чиптани ҳисобга олиш варақлари тахограф кўрсаткичига асосан ҳисобга олиниши назарда тутилди¹⁷.

Иккинчиси – йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил этишга оид қарорлар. Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 5 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси йўлларида ҳаракатланиш хавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 539-сон қарорига биноан “Ўзбекистон Республикаси йўлларида ҳаракатланиш хавфсизлигини таъминлаш тўғрисида Низом” тасдиқланган бўлиб ушбу низомда Маҳаллий ҳокимият ва ижро этувчи органлар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг Давлат автомобиль назорати хизматининг йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашдаги вазифалари ва ваколатлари белгилаб қўйилди. Ушбу низомда бевосита йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олиш бўйича айрим умумий масалалар белгиланган бўлиб бу борада аниқ ташкилий-ҳуқуқий механизмлар назарда тутилмаган¹⁸.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Йўл-транспорт ҳодисаларини ҳисобга олиш тизимини такомиллаштириш тўғрисида”ги 2011 йил 15 ноябрдаги 303-сон қарорига асосан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида йўл-транспорт ҳодисаларини ҳисобга олиш тартиби тўғрисидаги Низом тасдиқланган бўлиб унга кўра республика ҳудудида содир этилган йўл-транспорт ҳодисаларини ҳисобга олиш, уларни келтириб чиқарадиган шарт-шароитларни таҳлил қилиш ва бартараф этиш мақсадида йўл-транспорт ҳодисаларининг

¹⁶ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 4 июндаги “Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 460-сон қарори // <https://lex.uz/docs/4366594>.

¹⁷ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2023 йил 21 августдаги “Транспорт воситаларида ташишда ҳаракат хавфсизлигини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 406-сон қарори // <https://lex.uz/docs/6577072>.

¹⁸ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 5 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси йўлларида ҳаракатланиш хавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 539-сон қарори // <https://lex.uz/ru/docs/1015714>.

2-TOM, 1-SON

хисоби юритилади ва таҳлил қилинади¹⁹. Йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олишда уларнинг тенденциялари, миқийсларини ўрганиш жуда муҳим. Аммо ушбу ҳисоботларга фақатгина Йўл-транспорт ҳодисаси бўйича статистик ҳисоботга фақат йўл-транспорт ҳодисалари оқибатида ҳалок бўлган ёки тан жароҳати олган шахслар мавжуд бўлган ҳодисалар тўғрисидаги маълумотлар киритилади. Бизнинг назаримизда йўл-ҳаракатига оид барча ҳуқуқбузарликлар жой ва макон ҳамда уни содир этган шахсларни кўрсатган ҳолда ҳисобга олиниши ва ягона маълумотлар базасига киритилиши ҳамда ана шу маълумотлар базасидан келиб чиқиб йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ташкил этилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 26 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизматининг йўл-патруль хизмати ходимларининг хизмат фаолияти натижаларини баҳолаш тартиби ва мезонлари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 1044-сон қарорига биноан ҳар чораклик ишларни баҳолаш яқунларига кўра, фаолияти самарали деб топилган ДЙҲХХ ЙПХ ходимларига нисбатан лавозим маошининг 50 фоизигача миқдорда бир марталик пул мукофоти қўлланилади. Бунда баҳолаш мезонлари асосан бириктирилган ҳудуд (сектор)да одамлар ўлими ёки тан жароҳати билан боғлиқ йўл-транспорт ҳодисаларининг юз берган ёки бермаганлигидан келиб чиқиб баҳоланиши назарда тутилган²⁰. Бу ҳужжатда ҳам йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикаси моддий оқибатли ҳуқуқбузарликларга нисбатан тадқиб этилган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 1 декабрдаги “Йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатлари ҳамда махсус мосламалардан фойдаланиши тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 975-сон қарори билан тасдиқланган Йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатлари ҳамда махсус мосламалардан фойдаланиши тартиби тўғрисидаги низомга кўра

¹⁹ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Йўл-транспорт ҳодисаларини ҳисобга олиш тизимини такомиллаштириш тўғрисида”ги 2011 йил 15 ноябрдаги 303-сон қарорига // <https://lex.uz/docs/1899292>.*

²⁰ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 26 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизматининг йўл-патруль хизмати ходимларининг хизмат фаолияти натижаларини баҳолаш тартиби ва мезонлари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 1044-сон қарори // <https://lex.uz/docs/4129938>*

2-TOM, 1-SON

йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатларини техник жиҳатдан қайд этиш масалалари белгиланди²¹. Бу ўз навбатида йўл ҳаракати қоидаларига амал қилинишини назорат қилиш жараёнида қонунийликни таъминлашга хизмат қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 20 сентябрдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлиги соҳасидаги ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 747-сон қарори билан йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасида кенг жамоатчиликнинг ролини оширишга оид қоидалар белгиланди. Жумладан, жисмоний ва юридик шахсларнинг автотранспорт воситаларига ўрнатилган видеорегистраторлар орқали қайд этилган ҳуқуқбузарлик ҳолатлари тўғрисидаги видеоёзувлар асосида ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни юритиш масалалари белгиланди. Шунингдек, ҳуқуқбузарлик ҳолатлари тўғрисидаги видеоёзувларни юборган шахслар ҳуқуқбузардан ундирилган жарима ҳисобидан базавий ҳисоблаш миқдорининг беш фоизи миқдоридagi пул мукофоти билан рағбатлантирилиши назарда тутилди²².

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 30 августдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлиги кунини ўтказиш ва йўл-транспорт ҳодисалари профилактикасининг самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 701-сон қарори билан «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тарғибот куни»ни ўтказиш бўйича дастур ҳамда «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тарғибот куни» доирасида тадбирларни ташкил этиш схемаси тасдиқланган бўлиб, йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил этишнинг янги механизмларини жорий этди.

Жумладан, «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тарғибот куни»нида қуйидаги тадбирлар ўтказилишига эътибор қаратилади:

йўл ҳаракати иштирокчилари ўртасида йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилиш маданиятини шакллантириш, уларнинг қонунга итоаткорлик хулқ-

²¹ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 1 декабрдаги “Йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатлари ҳамда махсус мосламалардан фойдаланиши тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 975-сон қарори // <https://lex.uz/docs/4089917>.*

²² *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 20 сентябрдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлиги соҳасидаги ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 747-сон қарори // <https://lex.uz/docs/3913588>.*

2-TOM, 1-SON

атворини оммалаштиришга қаратилган самарали тарғибот тадбирларини ўтказиш;

маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, бошқа давлат ташкилотлари, фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорликда фуқаролар билан йўл ҳаракати қоидаларига сўзсиз риоя қилиш, шу жумладан, йўл-транспорт ҳодисалари энг кўп содир этиладиган ҳудудларда аҳоли ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини ташкил этиш орқали тизимли чора-тадбирларни амалга ошириш;

кенг жамоатчилик иштирокида жойларда йўл-транспорт ҳодисалари билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларни содир этиш сабаблари ва бунга имконият яратаётган шарт-шароитлар ҳамда уларни бартараф этиш борасида кўрилаётган чораларни танқидий муҳокама қилиш;

республика ва маҳаллий теле - ва радиоканалларда махсус телекўрсатув ва радио эшиттиришларни ташкил этиш орқали йўл ҳаракати хавфсизлиги қоидаларига риоя қилмаслик оқибатлари, пиёдалар ва транспорт воситалари ҳайдовчиларининг айби билан юз берган йўл-транспорт ҳодисалари ҳамда бу борада уларнинг жавобгарлик масалаларини мунтазам ёритиб бориш орқали кенг жамоатчиликка профилактик таъсир кўрсатиш;

йўл ҳаракати хавфсизлиги ва йўл-транспорт ҳодисалари профилактикаси масалалари бўйича оммавий ахборот воситаларида, шу жумладан Интернет жаҳон ахборот тармоғида мақолалар, шарҳлар ва бошқа материаллар чоп этилишини ташкил этиш²³.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 12 апрелдаги “Йўл ҳаракати қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 172-сон қарори билан Йўл ҳаракати қоидаларининг янги таҳрири тасдиқланди. Ушбу қарорда мазкур қоидаларда йўлларда хавфсиз ҳаракатланишни ташкил этишга оид муносабатлар билан бирга йўл ҳаракатининг аниқ қоидалари жорий этилди²⁴. Аммо мазкур Йўл ҳаракати қоидалари ҳам ўз номидан “айтиб тургани”дек фақатгина йўлларда

²³ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 30 августдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлиги қунини ўтказиш ва йўл-транспорт ҳодисалари профилактикасининг самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 701-сон қарори // <https://lex.uz/docs/3888332>.*

²⁴ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 12 апрелдаги “Йўл ҳаракати қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 172-сон қарори // <https://lex.uz/docs/5953883>*

2-TOM, 1-SON

хавфсиз ҳаракатланишга оид масалаларни белгилайди. Йўллардан ташқари жойларда бу қоидалар амал қилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 26 апрелдаги “Таълим муассасаларида йўл ҳаракати қоидалари тарғиботини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 212-сон қарорида илк марта йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган тарғибот шаклидаги янги чора-тадбирлар мажмуи жорий этилди. Хусусан, қарор билан йўл ҳаракати хавфсизлиги хизматининг ҳудудий бошқармаларида Умумий ўрта ва ўрта махсус таълим муассасалари билан ҳамкорликда хизмат олиб борадиган катта инспектори лавозимини жорий этилди, умумий ўрта ва ўрта махсус таълим муассасаларида кўнгилли ёшлар иштирокида йўл ҳаракати қоидаларини фаол тарғиб қилувчи «Йўл ҳаракати қоидалари ёш тарғиботчиси» клубини ва «Яшил чироқ» мусобақасини ташкил этиш назарда тутилди.

Шунингдек, қарор билан «Яшил чироқ» мусобақасини ташкил этиш ва ўтказиш тартиби ҳам тасдиқланди. Унга кўра Мусобақанинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

«Яшил чироқ» гуруҳлари фаолиятини такомиллаштириш;

«Яшил чироқ» гуруҳлари аъзоларининг билим ва малакаларини ошириш; болаларга кўча ва йўлларда юриш қоидаларини кенг тарғиб қилишда энг яхши иш тажрибаларини ўрганиш, тўлдириш ва оммалаштириш;

болалар онгида «Йўл ҳаракати қоидалари»га қатъи риоя қилиш ҳиссини шакллантириш²⁵.

Учинчиси – йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг институционал асосларини такомиллаштиришга қаратилган қарорлар. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 августдаги “Йўл-патруль хизмати алоҳида батальонини ташкил қилиш ва тошкент шаҳрининг магистрал кўчаларида ҳаракат хавфсизлигини таъминлашга оид кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 396-сон қарорига асосан Тошкент шаҳрининг транспорт катнови зич бўлган магистрал кўчаларида ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш мақсадида Тошкент шаҳрининг Ички ишлар бош бошқармаси Давлат автомобиль

²⁵ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 26 апрелдаги “Таълим муассасаларида йўл ҳаракати қоидалари тарғиботини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 212-сон қарори // <https://lex.uz/docs/5982655>.*

2-ТОМ, 1-СОН

назорати бошқармасининг мавжуд йўл-патруль ротаси негизида йўл-патруль хизмати алоҳида махсус батальони ташкил этилган²⁶.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 19 майдаги “Ўзбекистон Республикаси йўл хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 377-сон қарорига асосан тугатиладиган йўл-патруль хизматининг стационар постлари ва патруль пост хизмати постлари ҳамда фаолиятни давом эттирадиган йўл-патруль хизматининг стационар постлари ва патруль пост хизмати постлари рўйхатини тасдиқланган бўлиб, жами 59 та постларга ўз фаолиятини давом эттиришга рухсат берилди²⁷.

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг институционал асослари турли қонунчилик ҳужжатларида тарқоқ ҳолда белгиланган ва асосан йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олишга қаратилган.

Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси чора-тадбирлари тизимида йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид махсус чоралар белгиланмаган. Ҳозирги вақтда йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликлар профилактикаси асосан пиёдалар ўртасидаги тарғибот чораларидан бўлиб қолмоқда.

Йўл ҳаракатига оид ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасининг шакллари, усуллари ва мазмунига оид номалар миллий қонунчилигимизда мавжуд эмас.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. *Хўжакулов С.Б. Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси: генезеси, назарияси ва амалиёти: юрид. фан. док. дисс. – Т. 2023. Б.52.*
2. *Рахимов К.М. Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимининг назарий-ҳуқуқий жиҳатлари: юрид. фан. бўй. фалс. докт. дисс. Автореф. – Т. – 2022. Б.13.*

²⁶ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 августдаги “Йўл-патруль хизмати алоҳида батальонини ташкил қилиш ва тошкент шаҳрининг магистрал кўчаларида ҳаракат хавфсизлигини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 396-сон қарори // <https://lex.uz/docs/1653776>.*

²⁷ *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 19 майдаги “Ўзбекистон Республикаси йўл хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 377-сон қарори // <https://lex.uz/docs/3743453>.*

2-TOM, 1-SON

3. Ўзбекистон Республикасининг “Автомобиль йўллари тўғрисида”ги 2007 йил 2 октябрдаги қонуни // <https://lex.uz/docs/1254490>.
4. Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси // <https://lex.uz/docs/2153411>.
5. Ўзбекистон Республикасининг “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги 2014 йил 14 майдаги қонуни // <https://lex.uz/docs/2387357>.
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 30 августдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлиги кунини ўтказиш ва йўл-транспорт ҳодисалари профилактикасининг самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 701-сон қарори // <https://lex.uz/docs/3888332>.
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 12 апрелдаги “Йўл ҳаракати қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 172-сон қарори // <https://lex.uz/docs/5953883>
8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 20 сентябрдаги “Йўл ҳаракати хавфсизлиги соҳасидаги ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 747-сон қарори // <https://lex.uz/docs/3913588>.

